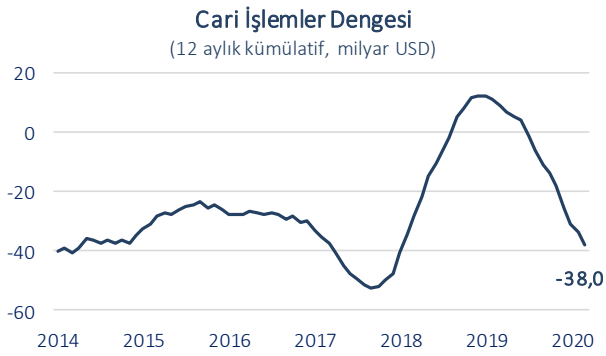

Dış ticaret açığı Kasım'da hızlı genişledi.

TÜİK verilerine göre 2020 yılının Kasım ayında ihracat hacmi bir önceki yılın aynı ayına göre %0,9 oranında azalarak 16,1 milyar USD olurken, ithalat hacmi %15,9 artışla 21,1 milyar USD'ye yükseldi. Böylece, bu dönemde dış ticaret açığı %153,5 oranında hızlı genişleyerek 5 milyar USD'ye ulaştı. Ocak-Kasım 2020 döneminde ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre %8,3 düşerken, ithalat %3,5 artış kaydetti. Bu dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı Ocak-Kasım 2019'daki %86,9 seviyesinden %77'ye geriledi.

Kasım'da cari denge 4,1 milyar USD açık verdi.

Kasım 2019'da 15 milyon USD açık veren cari denge 2020 yılının aynı ayında 4,1 milyar USD açık verdi. Bu gelişmede, altın ithalatındaki artışa bağlı olarak dış ticaret açığında kaydedilen hızlı genişlemenin yanı sıra taşımacılık ve turizm gelirindeki gerileme paralelinde net hizmet gelirlerinin yıllık bazda 1,5 milyar USD azalması etkili oldu. Böylece, Kasım ayında küresel ölçekte salgına karşı alınan sınırlayıcı tedbirlerin yeniden yaygınlaşmasının da etkisiyle cari açık aylık bazda 10 kattan fazla artış kaydetti. Cari açık Ocak-Kasım 2020 döneminde de 35,2 milyar USD'ye ulaştı.

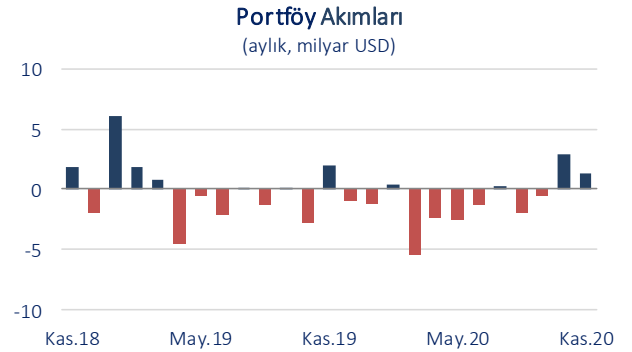
Doğrudan yatırımlar...

Kasım ayında doğrudan yatırımlar kaleminde 299 milyon USD net sermaye girişi kaydedildi. İmalat sektörüne yönelik 139 milyon USD'lik doğrudan yatırım girişinin 68

milyon USD'si kimyasal ürünlerin ve temel eczacılık ürünleri ile malzemelerinin imalatı sektörüne yönelik olarak gerçekleşti. Yılın on bir ayında doğrudan yatırımlar kaleminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %36'lık düşüşle toplam 3,5 milyar USD'lik giriş kaydedildi.

Portföy yatırımları...

Portföy yatırımlarında Ekim ayındaki 2,9 milyar USD'lik girişin ardından Kasım'da da 1,3 milyar USD tutarında giriş gözlemlendi. Kasım'da yurt dışı yerleşikler hisse senedi piyasalarında 1,3 milyar USD, DİBS piyasasında 607 milyon USD tutarında net alış gerçekleştirdi. Ekim ayında 27 milyon USD net çıkış kaydedilen diğer yatırımlar kaleminde Kasım'da da 692 milyon USD net çıkış oldu. Bu dönemde yurt içi bankaların yurt dışı muhabetlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 1,1 milyar USD artarken, yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatında 2,2 milyar USD'lik artış gözlemlendi. Kasım ayında bankacılık sektörü yurt dışından sağlanan kredilerde 629 milyon USD net ödeme yaptı. Bu dönemde diğer sektörler ise 191 milyon USD net geri ödeme gerçekleştirdi. Böylece, Kasım ayı itibarıyla 12 aylık kümülatif bazda uzun vadeli borç çevirme oranı bankacılık sektöründe %80, diğer sektörlerde %65 oldu.

Rezerv varlıklar 145 milyon USD azaldı.

Kasım ayında rezerv varlıklar 145 milyon USD gerilerken, Ocak-Kasım döneminde rezervlerdeki azalış 38,6 milyar

Türkiye'ye Net Sermaye Girişleri

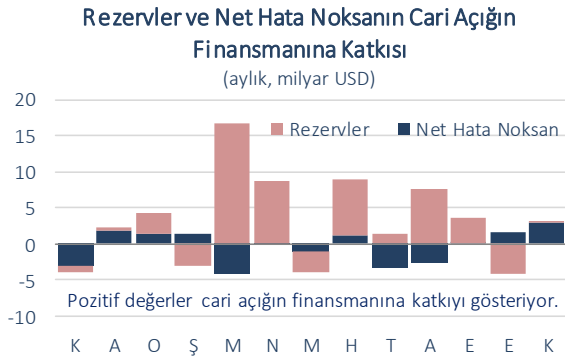
	(12 Aylık Kümülatif, milyon USD)		Finansmandaki Payı (%)	
	Aralık 2019	Kasım 2020	Aralık 2019	Kasım 2020
Cari İşlemler Dengesi	6.877	-37.974	51,3	-
Toplam Net Yabancı Sermaye Girişi	-553	-1.161	-	-
-Doğrudan Yatırımlar	6.125	4.166	45,7	8,2
-Portföy Yatırımları	-1.260	-11.506	-	-
-Diğer Yatırımlar	374	7.333	2,8	14,5
-Net Hata ve Noksan	-5.826	-1.120	-	-
-Diğer	34	-34	0,3	-
Rezervler⁽¹⁾	-6.324	39.135	-	77,29

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını gösterir.

Kaynak: TCMB, TÜİK, Datastream

USD'ye ulaştı. Öte yandan, Kasım'da net hata ve noksan kaleminde 3 milyar USD tutarında sermaye girişi gözlemlendi. Böylece, net hata ve noksan kaleminde yılın ilk 11 ayında kaydedilen çıkış 2,9 milyar USD düzeyinde gerçekleşti.

Beklentiler...

Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan öncü dış ticaret verilerine göre, Aralık ayında ihracat yıllık bazda %16 artarak 17,8 milyar USD olurken, ithalat %11,8 artarak

22,4 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Böylece aylık 4,6 milyar USD olan dış ticaret açığı turizm gelirlerinin zayıf seyrettiği bir ortamda Aralık ayında da cari açığın genişlemeye devam edeceğine işaret ediyor. 2020 yılının tamamında ise, yıl genelinde etkili olan virüs salgını nedeniyle baskı altında kalan ihracat hacmi yılı %6,3 kayıpla 169,5 milyar USD düzeyinden tamamlarken, yüksek seyreden altın ithalatının desteklediği ithalat hacmi %4,3 genişlemeyle 219,4 milyar USD oldu. Böylece, 2020 yılında dış ticaret açığı 20,4 milyar USD genişleyerek 49,9 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. 2021 yılının ilk çeyreğinde ana ihracat pazarımız olan Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde halen devam etmekte olan karantina uygulamaları ile mutasyona uğrayan koronavirüse ilişkin gelişmelerin dış ticaret ve turizm gelirleri üzerinde baskı oluşturmaya devam edeceğini düşünüyoruz. Öte yandan, Aralık ayı itibarıyla pek çok ülkede uygulanmaya başlanan aşılama çalışmalarının etkisine bağlı olarak ilerleyen aylarda bu baskının hafiflemesini bekliyoruz.

Ödemeler Dengesi

(milyon USD)

	Kasım 2020	Ocak - Kasım 2019	Ocak - Kasım 2020	% Değişim	12 Aylık Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	-4.063	9.602	-35.249	-	-37.974
Dış Ticaret Dengesi	-3.844	-13.078	-34.506	163,8	-38.179
Hizmetler Dengesi	555	33.721	7.064	-79,1	8.871
Seyahat (net)	583	24.607	7.955	-67,7	9.067
Birincil Gelir Dengesi	-835	-11.724	-8.124	-30,7	-9.246
İkincil Gelir Dengesi	61	683	317	-53,6	580
Sermaye Hesabı	-3	36	-32	-	-34
Finans Hesabı	-1.050	2.074	-38.139	-	-39.128
Doğrudan Yatırımlar (net)	-299	-5.423	-3.464	-36,1	-4.166
Portföy Yatırımları (net)	-1.298	372	10.618	2.754,3	11.506
Net Varlık Edinimi	592	3.424	158	-95,4	1.388
Net Yükümlülük Oluşumu	1.890	3.052	-10.460	-	-10.118
Hisse Senetleri	1.276	317	-4.527	-	-4.438
Borç Senetleri	614	2.735	-5.933	-	-5.680
Diğer Yatırımlar (net)	692	262	-6.697	-	-7.333
Efektif ve Mevduatlar	-120	-2.303	-17.106	642,8	-19.308
Net Varlık Edinimi	1.037	7.447	824	-88,9	1.199
Net Yükümlülük Oluşumu	1.157	9.750	17.930	83,9	20.507
Merkez Bankası	114	500	12.663	2.432,6	14.658
Bankalar	1.043	9.250	5.267	-43,1	5.849
Yurt Dışı Bankalar	2.230	5.902	5.603	-5,1	5.936
Yabancı Para	1.603	5.574	1.252	-77,5	1.479
Türk Lirası	627	328	4.351	1.226,5	4.457
Yurt Dışı Kişiler	-1.187	3.348	-336	-	-87
Krediler	1.100	13.836	8.772	-36,6	12.442
Net Varlık Edinimi	245	225	-1.592	-	-1.449
Net Yükümlülük Oluşumu	-855	-13.611	-10.364	-23,9	-13.891
Bankacılık Sektörü	-629	-11.255	-5.622	-50,0	-5.701
Bankacılık Dışı Sektörler	-191	-1.370	-4.182	205,3	-7.696
Ticari Krediler	-286	-11.210	1.639	-	-566
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	-2	-61	-2	-96,7	99
Rezerv Varlıklar (net)	-145	6.863	-38.596	-	-39.135
Net Hata ve Noksan	3.016	-7.564	-2.858	-62,2	-1.120

Kaynak: TCMB, Ticaret Bakanlığı, Datastream

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem
Bařekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

İlker řahin
Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Alper Gürler
Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Gamze Can
Uzman
gamze.can@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya
Müdür Yardımcısı
dilek.kaya@isbank.com.tr

Ahmet Berat Ocak
Uzman Yardımcısı
berat.ocak@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.